БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
ЕВРОСИСТЕМА

Тематични изследвания и акценти

Алтернативни негативни сценарии за икономическите последици от войната в Близкия изток

Извадка от „Икономически преглед“, брой 1/2026 г.

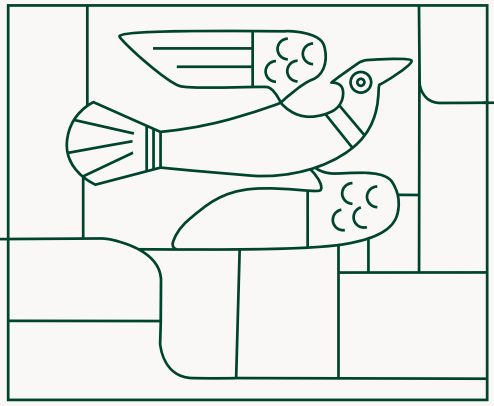

Алтернативни негативни сценарии за икономическите последици от войната в Близкия изток

Предвид високата степен на несигурност около развитието на военния конфликт в Близкия изток и въздействието му върху международните цени на петрола и природния газ, както и върху глобалната икономическа активност, базисният сценарий на макроикономическата прогноза е допълнен с два алтернативни негативни сценария. Те са разработени чрез симулации с макроикономическия модел за прогнозиране на БНБ и при прилагане на допусканията, използвани в макроикономическата прогноза за еврозоната, публикувана от ЕЦБ на 19 март 2026 г.[1] Сценариите илюстрират възможните макроикономически ефекти при реализиране на по-силен и продължителен шок върху предлагането и цените на енергийните стоки. Те не включват оценка на вероятността за реализирането им и не отчитат ефекти от потенциални мерки на паричната и фискалната политика.

Описание на алтернативните негативни сценарии

Двата негативни сценария са изготвени от БНБ въз основа на допусканията, разработени от ЕЦБ, които се различават по три основни фактора: 1) размер на първоначалния шок в предлагането и цените на енергийни суровини на международните пазари; 2) продължителност на смущенията във веригите на доставка на тези суровини; и 3) степен на несигурност на международните финансови пазари.

- **Неблагоприятен сценарий:** Допуска се, че през второто тримесечие на 2026 г. около 40% от обичайните потоци на петрол и втечнен природен газ, преминаващи през Ормузкия проток, ще бъдат временно затруднени, главно поради блокиране на транспортни маршрути. Допуска се също, че няма да има нанесени съществени щети върху енергийната инфраструктура в региона. Това води до значително, но краткотрайно повишение на цените на енергийните суровини и до умерено нарастване на несигурността на международните финансови пазари. Нарушенията в доставките на тези суровини се запазват до третото тримесечие на 2026 г., след което се наблюдава сравнително бързо възстановяване на търговските потоци.
- **Силно неблагоприятен сценарий:** Този сценарий предполага по-силен и по-продължителен шок в предлагането на енергийни ресурси, включително преустановяване на около 60% от потоците през Ормузкия проток. Освен логистични затруднения се допуска и нанасяне на преки щети върху енергийната инфраструктура на страните – износителки на енергийни стоки в Близкия изток, вследствие на военните действия, което значително удължава периода на възстановяване на доставките на тези стоки. Нормализирането на обемите започва едва през първото тримесечие на 2027 г. и протича постепенно. Съответно несигурността на международните финансови пазари е по-силно изразена и по-продължителна, което допълнително усилва негативните икономически ефекти.

Трансмисионен механизъм към българската икономика

Сценариите за България отчитат основните канали, чрез които външни шокове се пренасят към малка отворена икономика. На първо място, ключова роля има каналът на външното търсене, който отразява влиянието на забавянето на икономическата активност в търговските ни партньори върху износа на български стоки и услуги. На второ място е включен каналът за пренасяне към крайните потребителски цени, при който по-високите цени на неенергийните стоки в еврозоната се отразяват върху съответните цени в България.

Цените на петрола и природния газ оказват пряко въздействие върху потребителските цени на енергийните продукти в България. Същевременно те имат и косвено влияние върху останалите основни групи в хармонизирания индекс на потребителските

[1] За повече информация виж „Макроикономическа прогноза на експертите на ЕЦБ, март 2026 г.".

цени (ХИПЦ), най-вече върху цените на храните и услугите, посредством нарастващите производствени разходи на фирмите. Вторични ефекти от по-високите цени на петрола и природния газ върху инфлацията биха могли да възникнат вследствие на индексация на работните заплати и свързаното с това покачване на разходите за труд на единица продукция.

По отношение на цените на храните в симулацията е заложена степен на пренасяне на енергийните цени към тях, съответстваща на наблюдаваната през периода 2022-2023 г., която е по-висока спрямо средната оценена еластичност в исторически план. Това допускане отразява очакването за потенциално засилване на проявлението на допълнителни вторични ефекти в условия на силни енергийни шокове.

Резултати от симулациите

Резултатите от симулациите показват, че при реализиране на двата алтернативни негативни сценария за България се наблюдава по-висока инфлация и по-нисък растеж на икономическата активност спрямо базисния сценарий, като ефектите са по-силни и по-продължителни при силно неблагоприятния сценарий.

При неблагоприятния сценарий инфлацията се повишава през 2026 г. главно под влияние на енергийните цени, като впоследствие ценовият натиск постепенно се пренася към храните и в по-ограничена степен към базисната инфлация. За целия прогнозен период инфлацията е по-висока спрямо базисния сценарий съответно с 0.7 процентни пункта през 2026 г., с 1.4 процентни пункта през 2027 г. и с 0.6 процентни пункта през 2028 г. Максималният ефект се проявява през 2027 г., което отразява както оценените пренасяне със закъснение на по-високите цени на неенергийните стоки от еврозоната към България, така и забавеното проявление на косвени ефекти върху останалите компоненти на ХИПЦ. Въздействието върху икономическата активност е сравнително краткотрайно, като растежът на реалния БВП е по-нисък с 0.3 процентни пункта през 2026 г. спрямо базисния сценарий на прогнозата, след което се наблюдава постепенно възстановяване с отслабването на шока във външното търсене. В резултат растежът на икономическата активност през 2027 г. и 2028 г. е с 0.2 процентни пункта по-висок спрямо базисния сценарий, най-вече поради по-ниската база от 2026 г. Нивото на реалния БВП в неблагоприятния сценарий се връща към стойностите си от базисния сценарий през 2028 г.

При силно неблагоприятния сценарий се наблюдава по-силен и по-продължителен инфлационен натиск. Първоначалният ценови шок при енергийните продукти е по-голям и по-траен, което води до по-силно изразено пренасяне към цените на храните и впоследствие до ускоряване на базисната инфлация през прогнозния период. Ускоряването на базисната инфлация отразява както косвените ефекти от по-високите цени на енергийните продукти и храните, така и допълнителни вторични ефекти. В резултат общата инфлация е по-висока спрямо базисния сценарий с 1.2 процентни пункта през 2026 г., с 3.4 процентни пункта през 2027 г. и с 2.3 процентни пункта през 2028 г., което отразява по-силното проявление на косвените и вторичните ефекти. Едновременно с това икономическата активност се забавя значително и за по-дълъг период, като растежът на реалния БВП е по-нисък с 0.6 процентни пункта през 2026 г. и с 0.3 процентни пункта през 2027 г. спрямо базисния сценарий на прогнозата. През 2028 г. растежът на БВП е по-висок от този в базисния сценарий, което се дължи на по-ниската база от предходните две години. Като ниво реалният БВП остава под равнището в базисния сценарий през целия прогнозен хоризонт.

ТАБЛИЦА 1

Резултати от симулации за ефектите от войната в Близкия изток върху българската икономика при два негативни сценария

Ефекти върху БВП и средногодишната инфлация в България
(отклонение от базисен сценарий на прогнозата в процентни пунктове)

	Изменение на реален БВП			Средногодишна инфлация (по ХИПЦ)		
	2026 г.	2027 г.	2028 г.	2026 г.	2027 г.	2028 г.
Неблагоприятен сценарий	-0.3	0.2	0.2	0.7	1.4	0.6
Силно неблагоприятен сценарий	-0.6	-0.3	0.4	1.2	3.4	2.3

Източник: БНБ.

ТАБЛИЦА 2

Резултати от симулации за ефектите от войната в Близкия изток върху компонентите на инфлацията в България при два негативни сценария

Ефекти по компоненти на средногодишната инфлация в България
(отклонение от базисен сценарий на прогнозата в процентни пунктове)

	Неблагоприятен сценарий			Силно неблагоприятен сценарий		
	2026 г.	2027 г.	2028 г.	2026 г.	2027 г.	2028 г.
Обща инфлация, измерена чрез ХИПЦ	**0.7**	**1.4**	**0.6**	**1.2**	**3.4**	**2.3**
Инфлация при храните	1.2	3.1	1.7	1.8	5.5	3.7
Инфлация при енергийните продукти	2.7	-0.4	-1.9	4.6	5.1	-0.7
Базисна инфлация	0.1	1.0	0.6	0.3	2.1	2.2

Източник: БНБ.

Ограничения, свързани с изготвянето на сценариите

Следва да се отбележи, че симулациите имат илюстративен характер и целят да представят основните икономически механизми, чрез които войната в Близкия изток би се отразила върху българската икономика. Поради това по своята конструкция те не обхващат всички фактори, които биха могли съществено да повлияят върху динамиката на потребителските цени и икономическата активност. На първо място, в симулациите не се допуска спиране на физическите доставки на суров петрол за България. Освен това не се допускат допълнителна реакция на паричната и фискалната политика извън вече заложената в базисния сценарий, както и ефекти върху инфлацията и икономическата активност от потенциално влошаване на нагласите на домакинствата и фирмите. В действителност, значителното повишаване на инфлацията, особено при силно неблагоприятния сценарий, вероятно би предизвикало затягане на паричната политика в еврозоната, както и прилагане на набор от различни фискални мерки за подпомагане на уязвимите домакинства и фирми. Докато затягането на паричната политика би било предпоставка за по-ниска инфлация спрямо представено-

то в алтернативните сценарии, ефектът от мерките на фискалната политика върху инфлацията и икономическата активност не е еднозначен и зависи от насочеността, обхвата и въздействието на мерките върху съвкупното търсене.
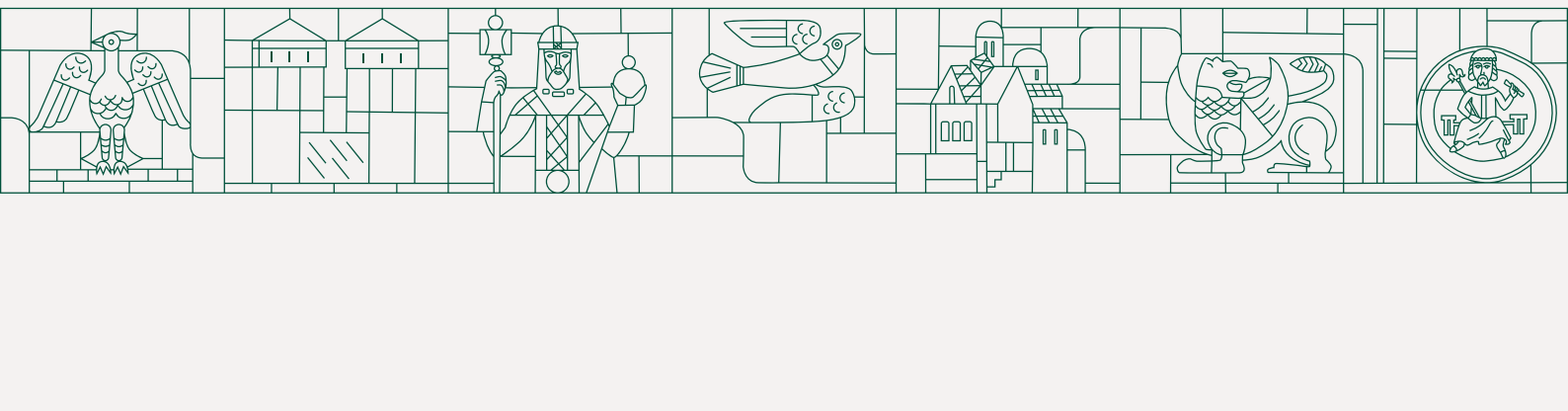
В допълнение, в анализа не са изрично включени някои допълнителни канали за въздействие. Един от тях е влиянието върху цените на електроенергията предвид високата степен на интеграция на българския пазар с тези на Румъния и Гърция, където природният газ има съществена роля в производството на електроенергия. Друг канал е свързан с международния пазар на горове, предвид ролята на природния газ като основна суровина за производството им, и отчитайки факта, че значителна част от световната търговия с горове преминава през Ормузкия проток. Това създава предпоставки за повишаване на международните цени на основни селскостопански продукти.